

AVRUPA BİRLİĞİ BÜLTENİ

AB SERVİSİ

SAYI:25 - EYLÜL 2004/2

Hazırlayan: Aysun KÜÇÜKYILMAZLAR

ÖZEL SAYI

2004 İLERLEME RAPORU'NUN AÇIKLANDIĞI AVRUPA PARLAMENTOSU'NDA YAPILAN BAZI ÖNEMLİ YORUMLAR

- **Komisyon Başkanı Romano PRODI**, AB'nin Türkiye ile müzakere sürecini başlatmasını Komisyon olarak uygun gördüklerini, ancak kriterlerin karşılanıp karşılanmadığına dair asıl kararın AB devlet başkanları tarafından verileceğini bildirmiştir.
- **PRODI** konuşmasında ayrıca, anayasal düzenlemeler, ceza hukuku, kadın hakları, dini özgürlükler ve askerin siyasi etkinliği konularında kaydedilen gelişmelere rağmen, uygulamalarda hala giderilmesi gereken eksikliklerin olduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin 2007- 2013 tarihleri arasında devam edecek olan mali bütçe ayarlamalarında da müzakere sürecinde olacağını söyleyerek, dolaylı olarak üyeliğin 2013 yılından önce gerçekleşmeyeceğini ifade etmiştir.
- **Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Günter VERHEUGEN** ise Türkiye'nin gelişme gösterdiği konular hakkında bilgi vermiş, Türkiye'nin çabasının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. **VERHEUGEN**, Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin **UCU AÇIK BİR SÜREÇ** olduğunu söylemesine rağmen müzakerelerin üyelik amacı ile yapılacağını vurgulayarak bu belirsizliği yumuşatmak istemiştir.
- **VERHEUGEN** ayrıca müzakere sürecinde gerçekleşecekleri 3 maddede toplamıştır. Bunlar:
  1. Siyasi reform süreci, uygulamalar devam edecektir.
  2. Denetlemeler devam edecek raporlar hazırlanacaktır.
  3. Sivil toplumun bu müzakere sürecine dahil edilmesi gerekmektedir.
- Komisyon'un raporuna istinaden Parlamentodan olumlu ve olumsuz pek çok yorum gelmiştir. Bunlar:
  1. **Hristiyan Demokratlar Grup Başkanı (Poettering)**: Müzakere süreci ucu açık olmalıdır. Böylece müzakere süreci sonucunda üyelik olur ya da olmaz diyebiliriz. Burada 3 seçeneğin göz önünde bulundurulması gerekmektedir:
    - a) Üyelik
    - b) Üyelğe ret
    - c) İmtiyazlı ortaklık (Grup başkanı Türkiye için imtiyazlı ortaklık şartının göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmiştir.)
  2. **Liberal Parti Grup Başkanı (Watson)**: 40 yıldır kimsenin yapamadığını AKP hükümeti yapmıştır. Komisyonun raporuna destek verilmektedir. Ancak çeşitli şartlar vardır. Bunlar:
    - a) Türkiye daha önce AB üyesi olmuş ya da şu anda aday statüsünde olan diğer ülkelerle aynı şartlarda değerlendirilmeli, davranılmalıdır.
    - b) İlerleme takip edilmelidir.
    - c) Türkiye'nin AB'ye açılmasıyla üç semavi dinin bir arada yaşaması sağlanacaktır. Ayrıca coğrafi sınırlar AB'yi daha güçlü kılacaktır.
  3. **Yeşiller Grubu (Bendit)**: Türkiye'nin AB'ye katılımı AB'yi değiştirmeyecek aksine kültür alanının genişlemesine sebep olacaktır. Türkiye, 2014 yılında AB'ye girebilir ki bu katılım barış ve katkı getirecektir.
  4. **Sosyalist Grup (Schultz)**: Türkiye'nin AB'ye katılımı ile İslam'ın AB ile uyuşmadığı görüşü çürütülmüş olacaktır.
  5. **Sol Birlik Grubu (Wurtz)**: Türkiye'nin AB'ye katılımı uygundur. Diğer yandan Kıbrıs ve Sözde Ermeni Soykırımı gibi sorunların çözülmesi gerekmektedir.
  6. **Dış İlişkiler Komisyon Üyesi**: Komisyon raporu gerçeği yansıtmaktadır. Öneriler yasal olarak değerlendirilirse AB kapısı Türkiye için açılmış olur. Müzakere süreci Türkiye'ye fayda sağlayacaktır.

Diğer bazı Komisyon ve Parlamento üyelerinin yorumları:

- Ermeni soykırımının tanınması gereklidir. Bu konu hakkında Türkiye uyarılmalıdır.
- Türkiye'yi İslami devlet olarak tanımlamak AB Anayasası'na ters düşmektedir. Türkiye'yi kriterleri yerine getirmiyor diye suçlamak kolay olabilir, kadın-erkek eşitsizliği, insan hakları vb. konularda pek çok eleştiri getirilmesine rağmen aslında bakılırsa Avrupa Parlamentosu'nda da hiç kadın başkan yoktur. AB olarak özeleştiri yapılmalıdır.

2004 İLERLEME RAPORU'NDA BELİRTİLEN EKSİKLİKLER

2004 İlerleme Raporu'na göre Avrupa Birliği Komisyonu, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kıstaslarını yeterli ölçüde yerine getirdiğini açıklayarak, AB Konseyi'ne Türkiye ile müzakerelere başlama kararını alması yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Raporda Türkiye'nin yerine getirmesi veya düzeltilmesi gereken maddeler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

SİYASİ GEREKLİLİKLER

I. Hukuk

- Ceza, Temyiz Mahkemeleri ve Dernekler Yasası'nın yürürlüğe girmesi
- Ceza Usulü ile İnfaz Yasa Taslağı'nın onaylanması
- Siyasi Partiler Yasası'nın Avrupa standartlarına uymayan maddeleri

II. Yargı

- Yargı bağımsızlığı
- Reformların adalet sistemindeki organlar tarafından katı ve farklı şekillerde yorumlanması

III. Yolsuzluk İle Mücadele

- Yasal ilerlemelere karşın rüşvetin, kamu yönetimi ve ekonomik alanlarda ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmesi

IV. MGK ve Ordu

- Türk Silahlı Kuvvetleri'nin dolaylı yollardan etki göstermeyi sürdürmesi

V. Sivil ve Siyasi Haklar

- Gazetecilere karşı açılan davalardaki artış
- Kadınlara yönelik şiddetin sürmesi
- Özellikle kız çocuklarının öğrenimlerini sürdürememesi
- Avrupa Sosyal Sözleşmesi'nin toplu görüşme ve örgütlenme ile ilgili 5. ve 6. Maddesinin kabul edilmemesi
- Çocuk işçi sorununun devam etmesi

VI. İnsan Hakları

- İnsan hakları savunucularının ve insan hakları derneklerinin yargı karşısında kötü muamele görmeye devam etmesi
- İşkence ve kötü muamelenin sürdüğünü gösteren vakalar
- Tutukluların hakları konusunda her zaman bilgilendirilmiyor olması
- Yetkililerin tutuklulara sivil ve siyasi haklarını her zaman bildirmemesi

VII. Azınlık Hakları

- Eğitim ve yayın gibi kültürel hakların uygulamasında kısıtlamaların sürmesi
- Güneydoğu Anadolu ile bölgesel farklılıkların azaltılması için bir strateji uygulanmaması
- Güneydoğu Anadolu'da köy koruma sisteminin oluşturulmaması nedeniyle köye dönüş projesinin uygulanmaması
- Müslüman olmayan azınlıkların yasal kimlik, mülkiyet hakkı, din adamlarının eğitimi, okul ve iç yönetimle ilgili sorunları

VIII. Ülke Yönetiminde Yetki ve Sorumlulukların İdari Kademelere Paylaştırılması İçin Onaylanan Yasalar

- Büyük şehir belediyeleri yasası dışındaki reformların yürürlüğe girmemiş olması

PAZAR EKONOMİSİNİN İŞLEYİŞİ

- Ekonomik politikaların **5 farklı bakanlık** tarafından yürütülmesi
- Cari açığın büyümeye devam etmesi
- Borçlanmada sürdürülebilirliğin faiz oranları ve döviz kurlarındaki dalgalanmaların etkisinde olması
- Devletin borçlanma gereksiniminin **özel sektör yatırımlarını** engellemesi
- **İstihdam** oranının azalması (%50.9'dan %45.5'e)
- Büyümede kayıt dışı ekonominin etkisi
- Yapısal işsizliğin toplam işsizlik oranındaki payının artması
- Meslek eğitimine yetersiz kaynak ayrılması
- Devletin petrol, doğal gaz elektrik gibi kamu hizmetlerinin fiyatını belirlemesi
- Bankacılık ve bazı temel sanayi kollarında devletin varlığını sürdürmesi
- Özelleştirmenin oldukça sınırlı kalması
- Özelleştirmenin önündeki bürokratik engeller
- Varolan engellerin halen iç rekabetin önünde engel oluşturması

- Özellikle mali destek bulma açısından KOBİ'lerin karşılaştığı bürokratik engeller
- Reel faiz oranlarının yüksek olması
- Ticari yargının güçsüzlüğü ve bürokrasinin yavaş işlemesi
- Ticari mahkemelerin yasa ve sözleşmelerin uygulanmasında yeterli olmaması
- Bürokrasinin yavaş çalışması
- Çerçeve yasalarının onayı ve uygulanması arasında geçen sürenin uzun olması
- Ticari mahkeme personelinin yetersizliği ve eğitimlerinin uzun sürmesi
- Fikri mülkiyet haklarının uygulanmasındaki yetersizlik
- Mali piyasalardaki yetersiz gelişme
- Bankacılık sektörünün özel sektöre aktardığı kaynağın yetersiz olması
- Bankalardaki karmaşık ortaklık yapısının saydam işleyişlerini engellemesi
- Yabancı bankaların sektördeki payının düşük olması
- Bankacılık dışındaki mali sektörün kısıtlı rolü
- Kamu işletmelerinin yeniden yapılandırılması ihtiyacı
- Kamu işletmelerinin verimliliklerinin artması için yatırım yapılması gerekliliği
- Nüfustaki hızlı artış nedeniyle eğitim harcamalarına daha fazla bütçe gerekmesi
- Ar-Ge harcamalarının sınırlı olması
- Özel sektörün Ar-Ge harcamalarının düşük olması
- Raylı taşımacılığın yetersiz, mevcut yapının eski oluşu
- Karayolu, liman ve havayolu hizmetlerindeki gelişmelerin finansman güçlükleri nedeniyle yetersiz kalması
- Türk Telekom'un özelleştirilmesinin ertelenmesi
- Devlet yardımlarının izlenmesi ve kontrol edilmesi gerekliliği
- Tekstil ihracatının sabit kalması, gelişmemesi